

ЖАТА БАГАТА

карткова розважальна гра

ПРАВИЛА ГРИ

автор гри
ІРИНА ЛАВРОВА

Жили собі Господар із Господинею. Великий спадок отримали вони від батьків, дідів та прадідів. І всім була їхня ХАТА БАГАТА.

Так і жили б увесь вік у добрі, та враз сталося лихо. Зненацька зі сходу налетів сильний, нищівний вітер. Не вітер — оркан! Розчахнув знагла двері теплої української хати, заскочив-закружляв — навіть дозволу не спитав. Усе, що в хаті було, підхопив швидкими крилами, закрутив своїми вихрами. Схопилися тоді Господарі за рогаці й віники та виштовхали скаженого з хати. Озиралися — стоїть хата, ніби ціла. Але ж скільки хаосу та безладу навкруги скоєно! Нема тепер ні ладу, ні переладу. Самотужки і не впоратися.

Покликали тоді Господарі на поміч друзів та близьких. Нас із вами. Допоможемо їм спадщину впорядкувати, у ЗІБРАННЯ поскладати? А хто найбільше ЗІБРАНЬ скласти зможе, той найдужче Господарям допоможе, ще й у грі переможе.

Гра розвиває увагу, концентрацію, містить багато розвитково-навчальної інформації. З нами все стане в ладу, як у меду. Ходімо?

ПОРЯДОК В ХАТІ Є – ГОСПОДАРЮ ЧЕСТЬ

КОМПЛЕКТАЦІЯ ГРИ

1. Картки «ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ» — 59 шт.
2. Картки «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА» — 49 шт.
3. Планшетка-пам'ятка «ВСЬОМУ СВІЙ СТРИЙ» — 1 шт. (14 кружалець)
4. Правила гри — 1 шт.

У НАС ХАТА НА ПОМОСТІ, ПРОСИМО МИ БРАТА В ГОСТІ

ЯК ЗІБРАТИ ГРАВЦІВ

По-перше, покличте родичів, друзів і знайомих. І друзів ваших друзів. І знайомих ваших знайомих. Ну, і сусідів не забудьте, бо зобидяться.

По-друге, приготуйте щось смачненьке, зустріньте та запросіть Гостей до столу.

По-третє, тримайте напоготові гру «ХАТА БАГАТА». Вона допоможе вам підсобити, а добрих Гостей «взути». О ні, взути означає не «обдурити», а «хороше вбрати». В усе гарне — українське. Ще й стравами-напоями почастувати та музикою розважити. Посиденьки справите на славу! Ще й господарство цієї хати приведете до ладу.

ГОТУЙ САНИ ВЛІТКУ, А ВОЗА ВЗИМКУ

ПІДГОТОВКА ДО ГРИ

1. Покладіть на стіл планшетку-пам'ятку «ВСЬОМУ СВІЙ СТРИЙ». Тут зібрані до ладу всі розкидані вітром предмети спадщини наших Господарів. Кожне кружальце відповідає певному ЗІБРАННЮ зі вказаними відповідними 4-ма ПРЕДМЕТАМИ СПАДЩИНИ, які до нього входять. Як використовувати кружальця, розглянемо згодом.

2. Дістаньте дві колоди карток. Пишайтеся. У ваших руках — матеріальний і духовний спадок українського народу. Не весь, звичайно. Проте немала його частинка.

3. Перетасуйте колоду карток, одягнувши в сорочки «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА», та покладіть на середину столу долілиць. В ній – жменька народної мудрості, дрібка якої під час гри роздобудемо для себе.

4. Колоду карток, вбраних у сорочки «ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ», ретельно перетасуйте та роздайте всі картки гравцям. Картки цієї колоди усі повинні бути на руках у гравців. Намагайтеся розподілити картки між гравцями порівну, наскільки це можливо.

Гравці беруть свої картки й не показують їх іншим гравцям. Але самі можуть роздивлятися й зручно складати в руках. Тут є що порозглядати. Кожен з гравців отримав унікальні предмети матеріальної спадщини українців. Належать вони до різних ЗІБРАНЬ (колекцій). Розпізнати ЗІБРАННЯ (колекцію) допоможе його позначка в заголовку картки.

планшетка «ВСЬОМУ СВІЙ СТРИЙ»
(кружальця ЗІБРАНЬ)

колода карток завдань
«ДОБРИЙ ПОЧАТОК - ПОЛОВИНА ДІЛА»

кружальце ЗІБРАННЯ
(приносьть 1 бал)

ВСЬОМУ СВІЙ СТРІЙ

ТРАНСПОРТ

Віа
Пліт
Сани
Човен

СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Булава
Калина
Прапор
Тризуб

ГОЛОВНІ УБОРИ ЖІНОЧІ

Вінок
Намітка
Очіпок
Хустка

ПРИКРАСИ

Дукач
Кільця
Намісто
Сережки

ДИТЯЧІ ІГРАШКИ

Деркач
Дзига
Лялька-мотанка
Свищик

ЧОЛОВІЧЕ ВБРАННЯ

Кожух
Пояс
Сорочка
Штани

МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

Бугай
Дримба
Кобза
Трембіта

ГОЛОВНІ УБОРИ ЧОЛОВІЧІ

Бриль
Капелюх
Картуз
Шапка

ЗНАРЯДДА ПРАЦІ

Вила
Граблі
Рало
Сапа

ВЗУТТЯ

Личаки
Постоли
Черевики
Чоботи

ГЛИНЯНИЙ ПОСУД

Глечик
Горщик
Макітра
Миска

ЖІНОЧЕ ВБРАННЯ

Керсетка
Крайка
Сорочка
Спідниця

СТРАВИ

Борщ
Вареники
Каша
Сало

НАПОЇ

Квас
Мед
Пиво
Узвар

Кожне ЗІБРАННЯ складається з 4 ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ. Яких? Дивіться список під заголовком карти зібрання.

зображення картки ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ

1. Назва та позначка «ЗІБРАННЯ»

2. Виділений колір вказує на ПРЕДМЕТ СПАДЩИНИ даної картки.

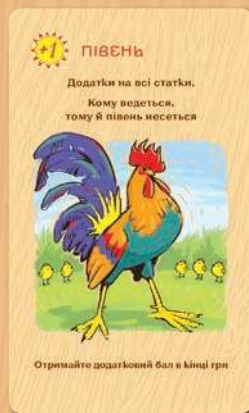
3. 4 ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ, які входять до даного «ЗІБРАННЯ»: личаки, черевики, постоли, чоботи

4. За цим QR-посиланням знайдете більше інформації про предмет спадщини.

ЗІБРАННЯ (колекція) з 4 карток

ВАЖЛИВО! Серед карток ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ є 3 особливі картки, які не формуються у ЗІБРАННЯ (колекції). Це картки ХЛІБ, ПІВЕНЬ та ЗЛИДНІ. Вони мають особливі властивості, які ми розглянемо згодом.

Поспішиш — людей насмішиш... Коли гравці вдосталь пороздивлялися свої картки, можна починати гру.

ДОБРИЙ НА ПОЧАТОК

ХТО ПОЧИНАЄ?

Гру розпочинає Господар — гравець, якому під час роздачі карток ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ дісталася картка ХЛІБ. Така картка викладається перед гравцем та показує, хто на цей момент є Господарем у грі — «Клади перед людей хліб на столі, будеш у людей на чолі».

Роль Господаря в цій грі є дуже важливою. До нього звертаються в суперечливих питаннях по остаточне рішення. Господар виконує роль судді — оцінює правильність перебігу гри: чи за правилами здійснюються ходи, чи слушно виконуються завдання? Ого скільки роботи!

Крім цього, Господар має певні привілеї, про які гравці дізнаватимуться вже в ході самої гри.

ВАЖЛИВО! Картка ХЛІБ під час гри може переходити від гравця до гравця, а отже, Господарем може стати кожен гравець у будь-який момент. Будьте готові взяти на себе таку роль, а з нею й відповідальність!

Господарем стають у таких випадках:

- коли гравцю попалася карта ХЛІБ при роздачі карток ПРЕДМЕТІ СПАДЩИНИ на початку гри;
- коли гравця на цю роль призначила картка «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА» в ході гри;
- коли гравець збирає і викладає ЗІБРАННЯ, картка ХЛІБ переходить до нього і він одразу стає Господарем.

Допоки картка ХЛІБ викладена перед вами, ви виконуєте функції Господаря, аж поки в ході гри вона не перейде до іншого гравця.

ЗНАННЯ – ДЕРЕВО, А ДІЛО – ПЛОДИ

ЦІЛЬ ГРИ

Протягом гри гравці виконують ходи, під час яких намагаються зібрати якнайбільше ЗІБРАНЬ, які складаються з 4 ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ, та викласти їх перед собою.

Гравці виконують ходи по черзі, починаючи з першого Господаря (гравця, що отримав карту ХЛІБ на початку гри), рухаючись за годинниковою стрілкою.

Хід кожного гравця складається з двох кроків:

- розіграш картки «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА»
- збір ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ для формування ЗІБРАННЯ (колекції)

НА ПОЧАТОК І ТО ДОБРЕ

РОЗІГРАШ КАРТКИ

«ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА»

Під час першого кроку ходу, гравець бере верхню карту з колоди «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА». На цих картах зазначається завдання, яке необхідно виконати гравцю.

ВАЖЛИВО! Не біжіть поперед батька в пекло... Зачитайте вголос усе, що вказано на картці: і приповідку (це пізнавально та корисно), і відповідне завдання.

Після виконання завдання Господар вирішує, правильно було виконано завдання чи ні. Якщо все правильно й Господар задоволений, покладіть розіграну картку завдання під низ колоди «ДОБРИЙ ПОЧАТОК – ПОЛОВИНА ДІЛА» та переходьте до збирання ЗІБРАННЯ.

Однак якщо ви з якихось причин не виконали завдання (Господар оцінить) або витягнули картку завдань, яка забороняє продовжувати хід, то хід переходить до наступного по колу за годинниковою стрілкою гравця, а розіграну картку завдання покладіть під низ колоди «ДОБРИЙ ПОЧАТОК – ПОЛОВИНА ДІЛА». Втім не шкодуйте. Ймовірно, вам пощастить під час наступного ходу.

ВАЖЛИВО! Якщо стається ситуація, що умову на картці завдання неможливо виконати (зазвичай це стається ближче до кінця гри), Господар перевіряє, чи це відповідає дійсності, і надає дозвіл на продовження ходу. Отримавши дозвіл Господаря, покладіть розіграну картку завдання під низ колоди «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА» та переходьте до складання ЗІБРАННЯ.

ХТО ГРАЄ, ТОЙ ВИГРАЄ

ЯК ГРАТИ ДАЛІ (ЗБИРАТИ ЗІБРАННЯ)

Під час другого кроку свого ходу гравець повинен ставити питання іншим гравцям для отримання карток ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ.

ЗІБРАННЯ вважається зібраним, якщо у гравця на руках є усі 4 картки ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ з відповідного ЗІБРАННЯ (колекції).

Гравець, чий хід (наприклад, Степан), дивиться у свої картки та вирішує, які ЗІБРАННЯ він буде складати. Тоді він звертається до будь-якого гравця на власний розсуд із запитанням, чи має той картки ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ певного ЗІБРАННЯ.

ВАЖЛИВО! Учасники мають відповідати чесно! Це обов'язкова умова.

ДО ПРИКЛАДУ

Степан обирає Миколу і питає його:

— **Миколо, чи є в тебе «СТРАВИ»?** Якщо відповідь Миколи:

— **Ні!**

— тоді цей хід негайно завершується та переходить до наступного гравця за годинниковою стрілкою.

Якщо ж лунає відповідь:

— **Так!**

— тоді Степан ставить наступне питання цьому ж гравцю (Миколі), що уже повинно стосуватися певного ПРЕДМЕТУ СПАДЩИНИ, який входить у це ЗІБРАННЯ.

До прикладу. Степан, отримавши «так» на перше питання, запитує вдруге:

— Миколо, а чи є в тебе «ВАРЕНИКИ»?

Якщо відповідь Миколи:

— **Ні!**

— тоді цей хід негайно завершується та переходить до наступного гравця за годинниковою стрілкою.

Проте якщо відповідь:

— **Так!**

— тоді гравець, якому ставили запитання (Микола), повинен віддати відповідну картку предмета (в цьому випадку ВАРЕНИКИ) активному гравцю (Степану).

Після цього активний гравець (Степан) може ще раз виконати другий крок свого ходу та поставити питання будь-якому гравцю за столом, зокрема й тому самому гравцю (Миколі).

ВАЖЛИВО! Після отримання картки ПРЕДМЕТА СПАДЩИНИ наступне питання знову повинно бути про ЗІБРАННЯ (колекцію), а потім, після отримання схвальної відповіді, про ПРЕДМЕТ СПАДЩИНИ, який входить в це ЗІБРАННЯ (колекцію).

Отже, за алгоритмом: питання про ЗІБРАННЯ (колекцію) ➔ питання про ПРЕДМЕТ СПАДЩИНИ, який входить до ЗІБРАННЯ (колекції) ➔ хід триває доти, поки гравець (Степан) не почує у відповідь:

— Ні!

Відповідь «Ні» говорить про те, що в гру вступає наступний за годинниковою стрілкою гравець.

Підсумуймо: хід гравця триває доти, допоки не пролунає відповідь «Ні!».

ЩЕ РАЗ НАГОЛОШУЄМО! Спочатку ставиться питання про ЗІБРАННЯ (колекцію), якщо лунає відповідь «ТАК», то тоді наступне питання про ПРЕДМЕТ СПАДЩИНИ, який входить в це ЗІБРАННЯ (колекцію). У гравця можуть бути ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ, які входять в ЗІБРАННЯ про яке питають, але не бути конкретного ПРЕДМЕТУ СПАДЩИНИ, про який саме питають, проте загалом уся ця інформація потрібна усім гравцям, щоб розуміти і будувати собі стратегію гри.

Дочекавшись свого ходу, наступний за годинниковою стрілкою гравець так само починає хід, беручи картку з колоди «ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА».

Якщо під час свого ходу гравець має на руках усі 4 карти ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ, які входять до відповідного ЗІБРАННЯ, він відкриває ці чотири карти, показуючи їх іншим гравцям, а потім викладає їх стосом горілиць біля себе. Після цього гравець повинен витягнути кружальце відповідного ЗІБРАННЯ з планшетки-пам'ятки «ВСЬОМУ СВІЙ СТРИЙ» і викласти його перед собою, таким чином відмічаючи, яке саме ЗІБРАННЯ було складене.

ОПТИМІСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ! Гравець, в якого закінчуються на руках картки ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ, не вибуває з гри, а залишається в грі, чекаючи свого ходу. Коли підійде його хід, він може витягнути картку завдання ДОБРИЙ ПОЧАТОК — ПОЛОВИНА ДІЛА, яка геть змінить ситуацію. Або ж завдяки своїй уважності він має шанс скласти ЗІБРАННЯ.

СТІМ РАЗІВ ВІДМІРЯЙ – ОДИН РАЗ ВІДРІЖ

ЯК ПІДБИТИ РЕЗУЛЬТАТ?

Гра триває доти, поки не будуть зібрані усі ЗІБРАННЯ (колекції). Одне складене ЗІБРАННЯ (4 ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ) дорівнює 1 балу. Перемагає той, хто протягом гри назбирає найбільшу кількість балів.

Умови отримання додаткових балів:

1. Останнє складене ЗІБРАННЯ у грі приносить одразу 2 бали.
2. Якщо в кінці гри у гравця на руках опинилася картка ЗЛИДНІ (символ бідності), то він втрачає 1 бал.
3. Якщо по завершенню гри на руках у гравця залишилася картка ПІВЕНЬ (символ добробуту), то він отримує додатково 1 бал.

Тепер можна підбити підсумки гри.

КІНЕЦЬ ДІЛО ХВАЛИТЬ ЗАВЕРШЕННЯ ГРИ

Коли все пораховано, Господар:

- виголошує переможця — гравця з найбільшою кількістю балів;
- щиро дякує всім Гостям за поміч у впорядкуванні ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ:

Дружній череді вовк не страшний!

Як роблять укупі, так не болить у пупі.

У гурті й каша смачна.

- проводить родичів, друзів і знайомих. Сусідів можна трохи притримати:

Посидь, сусідко, бо ще трохи видко.

Саме з ними, добрими сусідами, згадайте про те, як

Жила собі родина — Господар з Господинею.

І була в них ХАТА БАГАТА,

І було в тій хаті все до ладу.

НІХТО НЕ ЗНАЄ, ЩО ЙОГО В ЖИТТІ ЧЕКАЄ

МОЖЛИВІ ЗМІНИ ІГРОЛАДУ

Нічого страшного, якщо пограти в гру ХАТА БАГАТА проявило бажання більше охочих, Ви можете збільшувати кількість гравців у грі (понад шість гравців). Проте слід пам'ятати, що чим більше гравців, тим складнішою стає гра.

ВАЖЛИВО! Складність і час гри можна регулювати кількістю гравців, а також кількістю ЗІБРАНЬ. Якщо немає достатньо часу, а дуже хочеться пограти в гру, то можна зменшити кількість ЗІБРАНЬ, попередньо відібравши з колоди ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ картки відповідних ЗІБРАНЬ та відповідні кружальця з планшетки-пам'ятки «ВСЬОМУ СВІЙ СТРИЙ». І навпаки: для довгих посиденьок збільшуйте кількість гравців та ЗІБРАНЬ.

НІКОМУ ІНОМУ

СЕКРЕТ КАРТОК ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ

Сорочки колоди карток «ПРЕДМЕТИ СПАДЩИНИ» непрості. Їхні орнаменти містять секрети, які вони готові повідати лише вам. І нікому іншому. Заходьте за унікальними QR-посиланнями, і ви знатимете секрети приготування автентичних українських страв та напоїв, а також таємниці історій усіх ПРЕДМЕТІВ СПАДЩИНИ, якими наша ХАТА БАГАТА.

МУДРИЙ НІХТО НЕ ВРОДИВСЯ, А НАВЧИВСЯ

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Артюх Л.Ф. Українська народна кулінарія. Історико-етнографічне дослідження. – Київ: Наукова думка, 1977. – 160 с.
2. Вовк Хведір. Студії з української етнографії та антропології. – Київ: «Мистецтво», 1995. – 385 с.
3. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Мюнхен, 1958. – 290 с.
4. Галицькі приповідки и загадки. Зібрані Григорим Ількевичом. – Відень, 1841. – 124 с.
5. Гасюк О.О., Степан М.Г. Художнє вишивання: Альбом. – Київ: Вища школа, 1989. – 247 с.
6. Данченко О. С. Народна кераміка Наддніпрянщини : [альбом] / Леся Данченко. – Київ: Мистецтво, 1969. – 139 с. : іл.
7. Дубчак Ольга. Бачити українською. Слово в мовній картині світу / Ольга Дубчак. – Київ: Віхола, 2021. – 336 с.
8. Етнографія України: курс лекцій: навч. посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; укладач О. В. Дудник. – Умань: Візаві, 2019. – 148 с.
9. Етнографія українців: навч. посібн. / за ред. проф. С. А. Макарчука; вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с.
10. Кара-Васильєва Тетяна. Історія української вишивки. – Київ: Мистецтво, 2008. – 464 с.
11. Клиновецька Зіновія. Страви й напитки на Україні / З. Клиновецька. – Київ: «Час», 1991. – 218 с.
12. Матейко Катерина. Український народний одяг. Етнографічний словник. – Київ: Наукова думка, 1996. – 200 с.
13. Народ скаже – як зав'яже. Українські народні прислів'я, приказки, загадки. – Київ: Веселка, 1973. – 233 с.
14. Онацький Євген. Українська мала енциклопедія. Книжка друга. Літери В-Г. – Буенос Айрес, 1958. – 300 с.
15. Павлуцький Г. Історія українського орнаменту – Київ: Друкарня Української Академії Наук, 1927. – 40 с.
16. Приповідки або українсько-народна філософія. Зібрав та видав Володимир С. Плав'юк. Том перший. – Едмонтон, Альберта, 1946. – 368 с.
17. Стельмащук Г.Г. Традиційні головні убори українців. – Київ: Наукова думка, 1993. – 121 с.
18. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. — 2-е вид. / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. – Київ: Либідь, 1994.— 256 с.; іл.
19. Українське народознавство: Навч. посіб. / за ред. С.П. Павлюка; передмова М. Жулинського – Київ: Знання, 2006. – 568 с.
20. Українські народні приповідки / Впорядкував Олекса Воропай. – Лондон, 1952. – 64 с.
21. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклав М. Номис / Упоряд., приміт. та вступна ст. М. М. Пазяка. – Київ: Либідь, 1993. – 768 с.
22. Франко Іван. Галицько-руські народні приповідки. – Львів, 1901-1910. Цифрове перевидання: Київ 2014 – 2021. – 1753 с.
23. Хмельницька Людмила. Еволюція традиційної системи харчування українців // Наукові записки з української історії. Збірник наукових статей. – Вип. 46. – 2019. – с. 49-56.
24. Черкаський Л. М. Українські народні музичні інструменти. – Київ: Техніка, 2003. – 264 с.
25. Щербань Анатолій, Щербань Олена. Форми та призначення українського глиняного посуду другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття // Народознавчі зошити. – 2015. – № 2 (122). – С. 435-444.
26. Щербань Олена. Глиняний посуд Наддніпрянщини як складова традиційної культури харчування українців // Народознавчі зошити. – 2016. – № 2 (128). – С. 389-397.

ТАКА МАКА

БЮРО ІГОР

